

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een blik in de keuken van The Victoria Collaborative Family Law Group in Victoria BC Canada: de overlegscheiding

Vonk, M.J.

Citation

Vonk, M. J. (2011). Een blik in de keuken van The Victoria Collaborative Family Law Group in Victoria BC Canada: de overlegscheiding. *Tijdschrift Relatierecht En Praktijk*, 2011(2), 66-69. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/29200>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/29200>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Een blik in de keuken van The Victoria Collaborative Family Law Group in Victoria, BC, Canada: de overlegscheiding

Gepubliceerd in het *Tijdschrift voor Relatierecht en Praktijk* 2011, nr. 2, p. 66-69.

Machteld Vonk

Inleiding

In 2010 heb ik een aantal maanden in Victoria BC, op Vancouver Island in Canada gewoond en ben daar geïnteresseerd geraakt in een groep advocaten, kinderpsychologen en scheidingscoaches, de Collaborative Family Law Group Victoria, die nauw samenwerken in het kader van *collaborative divorce* (overlegscheiding). Kort gezegd houdt een overlegscheiding in dat partijen een overeenkomst aangaan om de gevolgen van hun scheiding zonder tussenkomst van de rechter maar wel met behulp van andere professionals (b.v. advocaten, scheidingscoaches, kinddeskundigen) te regelen.¹ Hierdoor houden partijen zelf in plaats van de rechter de controle over het proces en de uitkomst. Bijzonder aan deze vorm van scheiding is dat partijen tijdens *viorgesprekken* met elkaar en hun respectievelijke advocaten onder begeleiding van hun scheidingscoaches tot overeenstemming proberen te komen over financiële zaken maar ook over de vormgeving van het leven van hun kinderen na de scheiding. Er zijn bij het proces zowel professionals betrokken met de benodigde juridische kennis als professionals met de benodigde kennis over de emotionele kanten van scheiden voor partners en kinderen.

De Collaborative Family Law Group Victoria (CFLG)² bestaat uit advocaten, kinderspecialisten, scheidingscoaches en financiële experts. Deze groep is ruim 10 jaar geleden begonnen met samenwerken en inmiddels zijn er ruim 55 mensen bij betrokken: 11 scheidingscoaches, 5 kinderspecialisten, 35 advocaten en 5 financieel adviseurs. Deze mensen werken op verschillende kantoren en werkplekken in de regio rond Victoria BC, een stad met ongeveer 330.000 inwoners. Omdat het fenomeen overlegscheiding ook in Nederland in opkomst is,³ leek het mij interessant en nuttig om te kijken hoe deze groep werkt en hoe zij dat ervaren. Ik heb gesproken met aantal leden van de CFLG: een kinddeskundige die tevens als scheidingscoach werkzaam is, Marnie Olchowecki, twee scheidingscoaches, Robert Blank en Wolf Schopper, en met drie advocaten Elise Schopper-Brigel, Mary Mouat en Robert Klassen, waarvan de laatste als een van de grondleggers van *collaborative divorce* in Victoria wordt beschouwd. Dit artikel geeft geen algemeen beeld van de overlegscheiding in Canada, maar is puur gebaseerd op mijn gesprekken met deze professionals en het materiaal dat zij mij ter beschikking hebben gesteld. Het is niet meer en niet minder een blik in de keuken van een aantal zeer betrokken advocaten, psychologen en coaches.⁴ Het kan voor Nederlandse professionals die betrokken zijn bij overlegscheidingen inspirerend zijn om een blik over de grens te werpen. Wat met betrekking tot de CFLG daarbij misschien het meest zal opvallen is dat deze groep door de langere samenwerking voor een deel een eigen methode en visie op de overlegscheiding heeft ontwikkeld.

¹ De echtscheiding zelf moet net als in Nederland wel door een rechter worden uitgesproken.

² <http://collaborativefamilylawgroup.com/>

³ Voor informatie over collaborative divorce in Nederland zie bijvoorbeeld: Van Leuven en Chin-A-Fat, Collaborative divorce: een toekomst in Nederland?, *FJR*, 2006, 97; Gunter en De Boorder, Collaborative divorce een nieuwe manier van scheiden, *EB* 2008, 28 Gunter en De Boorder, De basisprincipes en ethische aspecten van collaborative divorce, *EB* 2009, 13 en ook <http://www.collaborativedivorce.nl/>.

⁴ Hiervoor is gebruik gemaakt van de door de CFLG opgestelde protocollen.

Wat mij bij alle gesprekken die ik heb gevoerd opviel, was het enthousiasme en de overtuiging dat *collaborative law* bij echtscheiding tot een betere toekomst leidt voor de ex-partners maar met name ook voor de kinderen. Vanuit die overtuiging is deze groep zo'n 10 jaar geleden begonnen met samenwerken. In eerste instantie waren er voornamelijk advocaten bij het proces betrokken, maar naarmate het besef groeide dat recht en psychologie twee disciplines zijn die verschillende vaardigheden eisen van de personen die ze beoefenen, zijn er in toenemende mate scheidingscoaches en kinddeskundigen bij het proces betrokken. Inmiddels is er sprake van een gelijkwaardige samenwerking waarbij zowel advocaten, echtscheidingcoaches en waar nodig kinddeskundigen en financieel adviseurs een gelijkwaardige rol spelen met ieder een helder omschreven taak. Om een goede samenwerking tussen de verschillende professionals in de groep te bewerkstelligen, wordt veel gedaan aan teambuilding en informatie-uitwisseling. Zo moeten alle leden eens per jaar deelnemen aan een cursus, worden leden geacht zitting te nemen in een van de CFLG commissies en zijn er maandelijks groepsbijeenkomsten.

De CFLG heeft in onderling overleg een aantal protocollen vastgesteld waarin voor alle deelnemende professionals is vastgesteld hoe het proces hoort te verlopen en welke zaken zij daarbij in acht dienen te nemen. Door deze gezamenlijk vastgestelde protocollen is duidelijk wie wat doet, zodat een ieder ook weet wat de ander doet, maar ook is zo duidelijk wie voor welk deel van het proces verantwoordelijk is. Onderling overleg tussen advocaten en scheidingscoaches is hierbij ook van groot belang. Hun mission statement is dan ook: *We encourage and promote a new process to create positive solutions for people in conflict and families in transition.*

Het team en het proces

Advocaat

Meestal komen partijen alleen of gezamenlijk binnen via een advocaat. Die bekijkt eerst of een overlegscheiding de geschikte methode is voor de betreffende cliënt.⁵ Vervolgens wordt uitgelegd wat een overlegscheiding inhoudt, dat het een team-effort is en wie deel uitmaken van dat team. De advocaat legt uit in hoeverre zijn rol in dit proces verschilt van de rol die een advocaat vervult wanneer er sprake is van een procedure voor de rechtbank. Beide cliënten hebben hun eigen advocaat. De advocaten gaan samen met de cliënten op zoek naar de beste oplossing voor alle betrokken partijen en zijn niet alleen op zoek naar de beste oplossing voor hun eigen cliënt. Openheid van zaken, vertrouwelijkheid, samenwerking en aandacht voor de cliënt staan daarbij centraal. In alle gesprekken kwam naar voren dat de meeste advocaten in het begin niet alleen grote moeite hadden met het werken in teamverband met professionals uit andere disciplines, maar ook met de omslag van procesgericht naar cliëntgericht denken. Maar zijn ze eenmaal gewend aan deze manier van werken, dan heeft voor een aantal van hen procederen weinig charme meer.

Cliënten moeten een *participation agreement* (deelnemingsovereenkomst) tekenen waarin zij aangeven hun scheiding via deze procedure te willen afwickelen. Deze overeenkomst bevat een aantal bepalingen met betrekking tot de procedure. Essentieel daarbij is dat partijen afspreken geen vragen met betrekking tot hun scheiding aan de rechter voor te leggen.⁶ Zonder overeenkomst kan niet aan het overlegproces worden deelgenomen. Willen partijen

⁵ Als contra-indicaties komen naar voren: drugs- en alcoholgebruik, gewelddadigheid en psychiatrische problematiek.

⁶ In het artikel van Gunter en De Boorder, De basisprincipes en ethische aspecten van collaborative divorce, *EB* 2009, 13 wordt nader ingegaan op de houding in Nederland tegenover de deelnemingsovereenkomst en het beding niet te procederen.

hun scheiding op deze manier afwikkelen dan worden ze na het intake gesprek met hun advocaat doorverwezen naar een van de scheidingscoaches uit het team. Partijen hebben vrije keuze uit de coaches en in beginsel heeft elke partij zijn eigen scheidingscoach. Er volgen afhankelijk van de stand van zaken een of meer gesprekken met de scheidingscoach. Wanneer de scheidingscoaches aangeven dat hun cliënten hier klaar voor zijn, vindt er een zogeheten viergesprek plaats tussen partijen en hun advocaten. Indien nodig zijn de scheidingscoaches bij dit gesprek aanwezig (zesgesprek). Uiteindelijk wordt aan de hand van deze gesprekken inhoud gegeven aan de afspraken die partijen vastleggen in de overeenkomst waarin de gevolgen van hun scheiding worden geregeld en waarin hun ouderschap na de scheiding wordt vormgegeven. Wanneer er (ingewikkelde) financiële zaken afgewikkeld moeten worden, wordt de hulp ingeroepen van een van de financiële experts uit het team.

Scheidingscoach

De scheidingscoach houdt zich met zijn cliënt bezig met de emotionele aspecten van de scheiding, zonder daarbij als therapeut op te treden. Dit coachingstraject is een kort, oplossingsgericht en ondersteunend proces, gericht op het mogelijk maken en ondersteunen van communicatie tussen partijen. Zijn partijen volgens de coaches tot communicatie in staat dan kan een viergesprek plaatsvinden. Dit betekent dat de cliënt in staat is de emotionele kant van de echtscheiding te onderscheiden van de zakelijke kant van de echtscheiding. Daarnaast helpt de coach zijn cliënt om de overgang van ex-partner naar co-ouder te maken zodat partijen met elkaar een *co-parenting business relationship* kunnen aangaan waarin het kind centraal staat. Hierbij kan natuurlijk ook de kinddeskundige een grote rol spelen, maar daar kom ik later op terug. Het blijkt dat als ouders eenmaal begrijpen dat hun doel in de toekomst met name gericht is op het gelukkig laten opgroeien van hun kinderen, ze vaak in het kader daarvan toch afspraken kunnen maken en een redelijk goede communicatie op gang houden.

Bij een overlegscheiding wordt er over het algemeen vanuit gegaan dat partijen tot redelijke communicatie in staat zijn. Wanneer er zeer ernstige conflicten spelen, is het de vraag of een overlegscheiding een zinvol traject is. Een van de coaches met wie ik heb gesproken was zeer enthousiast over het materiaal van William Eddy van het High Conflict Institute in Arizona, VS. De CFLG heeft Eddy een aantal malen uitgenodigd om een seminar te geven over hoe om te gaan met *high conflict people*, mensen met een hoog conflict potentieel. Deze mensen kunnen ook tijdens een scheiding veel problemen veroorzaken, omdat ze in veel zaken aanleiding zien voor een conflict. In het High Conflict Institute is een programma ontwikkeld, *New ways for families in separation and divorce*, dat zich richt op het kanaliseren van de emoties en het gedrag binnen gezinnen waarvan een of beide ouders een hoog conflict potentieel heeft.⁷ De coach die ik sprak vond het een uitdaging om juist ook deze groep mensen in een overlegscheiding te betrekken. Het materiaal dat bij het programma hoort is ook interessant in minder extreme gevallen. Het bestaat onder meer uit een werkboek voor de ouders dat zich op het aanleren van de volgende drie vaardigheden richt: flexibel denken, emoties beheersbaar maken/houden en gematigd gedrag aanleren. De training is erop gericht deze vaardigheden aan te leren in situaties die in het leven van de cliënt zelf problemen opleveren. Aan de hand van die situaties worden doelen gesteld: bijvoorbeeld mijn emoties beheersen wanneer mijn kinderen kritiek hebben op mijn gedrag of met gematigd gedrag reageren wanneer mijn ex boze mailtjes stuurt. In de VS lopen pilots waarbij een rechter verplicht deelname aan dit programma kan opleggen aan ouders die hoog oplopende ruzie over de kinderen hebben.

⁷ <http://highconflictinstitute.com/>

Zoals eerder vermeld hebben partijen, in tegenstelling tot wat in Nederland gebruikelijk is, in beginsel ieder een eigen scheidingscoach. Dit is een bewuste keuze van de CFLG. In een nog niet gepubliceerd artikel dat een van de coaches voor de groep heeft geschreven, wordt uitgelegd wat (in zijn ogen) het uiteindelijke doel is van de overlegscheiding.⁸ Hij onderscheid drie stadia van ontwikkeling die doorgemaakt worden door een team zoals de CFLG. In het eerste stadium komen advocaten tot de conclusie dat het *strijdmodel*, zoals dat in de rechtszaal wordt gehanteerd voor het merendeel van hun cliënten niet het gewenste resultaat heeft. In het tweede stadium wordt een begin gemaakt met het vormen van een multidisciplinair team, waarbij naast advocaten ook coaches en andere professionals worden betrokken. Een onderdeel van dit stadium is het ontwikkelen van een cliëntgerichte benadering. Het derde stadium dat *collaboration as transformation* wordt genoemd, is een uitbreiding van de cliëntgerichte benadering. De schok van de scheiding wordt gebruikt als een kans voor persoonlijke groei en verandering, waar niet alleen het individu maar ook het gezin en zelfs de maatschappij van kan profiteren. Vanuit deze visie op de overlegscheiding werkt de CFLG in beginsel met twee coaches. Tijdens het proces kan oud zeer naar boven komen, met name in relatie tot het oorspronkelijk gezin van de cliënt, dat een constructieve houding als ouder na de scheiding in de weg kan staan. Doordat iedere partij zijn eigen coach heeft, kunnen deze zaken worden besproken. Hiermee wordt de weg vrij gemaakt voor partijen om zonder ballast uit het verleden als ouders hun kinderen samen naar de volwassenheid te begeleiden. Er is bij deze groep dus niet zoals in Nederland sprake van een coach die belast is met de begeleiding van het proces. Alle partijen samen zijn verantwoordelijk voor het proces, mede daarom is het noodzakelijk om regelmatig te overleggen en heldere protocollen op te stellen.

Kinddeskundige

Voor partijen die via de CFLG een overlegscheidingstraject willen starten is het niet verplicht om een van de kinddeskundigen in te schakelen, maar het wordt wel gestimuleerd.⁹ De ervaring van de kinddeskundigen leert dat het voor ouders erg moeilijk blijft om zich te focussen op de behoeften van hun kinderen in de periode rond de scheiding, hoeveel ze ook van hun kinderen houden en met ze begaan zijn. Het is de taak van de kinddeskundige om ouders te helpen inzicht te krijgen in de manier waarop kinderen met een scheiding om kunnen gaan en hoe zij hun kind bij de verwerking daarvan kunnen ondersteunen. Ook met praktische zaken, zoals de invulling van het gedeeld ouderschap in de praktijk, kan de kinddeskundige ouders ondersteunen. Maar bovenal is het zijn taak om op te treden als spreekbuis voor jongere kinderen en de oudere kinderen te helpen om hun gevoelens en wensen naar hun ouders en de betrokken professionals toe onder woorden te brengen. Wanneer ouders inzicht hebben in de behoeften van hun kind en zich bewust zijn van hun veranderde rol, kunnen ze ook daadwerkelijk hun aandacht op het kind richten.

De kinddeskundige heeft indien mogelijk eerst een gesprek met beide ouders om informatie te verzamelen en uit te leggen hoe de procedure werkt. Dit gesprek kan ook met de ouders individueel plaatsvinden en als dat nodig is met de coaches erbij. Daarna volgen een of meer gesprekken met het kind of de kinderen. Ook verzamelt de kinddeskundige informatie over het kind en zijn omgeving via andere kanalen, bijvoorbeeld via de leraar, familieleden of een huisbezoek. Na afloop bespreekt hij met het kind welke informatie aan de ouders zal worden voorgelegd. Deze informatie wordt vervolgens besproken met de advocaten, de cliënten en

⁸ Robert Blank, *Collaboration as Transformation*, Victoria BC, Canada <http://www.bardonet.ca/>. Het artikel is voor publicatie bij een tijdschrift aangeboden en door de auteur aan mij beschikbaar gesteld.

⁹ Bij de CFLG zal niet eenzelfde persoon in een zaak zowel als scheidingscoach en als kinddeskundige optreden.

hun scheidingscoaches, zodat die gebruikt kan worden bij het opstellen van de ouderschapsovereenkomst (*parenting agreement*). Bij de onderlinge gesprekken over deze overeenkomst kan het kind indien het dat wenst ook aanwezig zijn. De inzet van een kinddeskundige zorgt er niet alleen voor dat het belang en de wensen van het kind een grote rol spelen bij het opstellen van de ouderschapsovereenkomst, maar ook dat ouders handvatten krijgen aangereikt om hun gezamenlijk ouderschap na de scheiding vorm te geven.

Afsluiting

De voordelen van een overlegscheiding ten opzichte van andere manieren van scheiden die uit de gesprekken naar voren komen, hebben onder meer betrekking op de autonomie van de partners in de procedure, zij bepalen de uitkomst en niet de rechter. Bovendien zorgen de inzet van de kinddeskundige en de scheidingscoaches ervoor dat het belang en de wensen van het kind worden meegenomen en dat ouders daadwerkelijk de handvatten krijgen aangereikt om hun kinderen na scheiding centraal te stellen. Daarnaast is het proces gericht op samenwerking, overeenstemming en het handelen in het belang van beide partijen. Wanneer partijen gaan procederen, is er daarentegen meer aandacht voor het individuele belang, wat kan uitmonden in een verslechtering van de onderlinge verhoudingen. Ook komt in de gesprekken het element van de betaalbaarheid van een overlegscheiding naar voren. Advocaten en scheidingscoaches hebben verschillende tarieven en de tarieven van advocaten liggen aanzienlijk hoger, met name als er wordt geprocedeerd. Door de advocaat alleen in te zetten als juridisch expert en niet ook als *coach*, worden er door de cliënten kosten bespaard. Anderzijds zijn er vaak wel weer meer contactmomenten tijdens dit proces. Een ander element dat in gesprekken met een van de coaches naar voren komt, is de maatschappelijke kostenbesparing op lange termijn van deze vorm van scheiden. Hij stelt dat een goede overlegscheiding de mogelijke schade voor de kinderen en ouders beperkt. Dit zou tot maatschappelijke kostenbesparing op lange termijn leiden, doordat er minder kinderen en volwassenen als gevolg van een scheiding in de problemen komen. De stelling dat een overlegscheiding misschien nu duurder is, maar zich op den duur terugbetaalt, is het onderzoeken waard.